

İNŞAAT SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF CONSTRUCTION SECTOR EMPLOYEES ON OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PRACTICES

Gökten ÖNGEL¹

Öz

Araştırma kapsamında inşaat sektöründeki çalışanların İSG hakkındaki genel görüşlerinin işyerindeki İSG faaliyetleri hakkındaki algılarında ne şekilde bir farklılaşma meydana getirdiğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar, yüksek riskli sektördeki çalışanların genel İSG algılarının işyerindeki İSG faaliyetlerini anlamlandırmasında önemli bir yere sahip olup olmadığını tespit etme açısından önemlidir. Araştırma kapsamında inşaat sektöründe çalışan 187 çalışan araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır. Çalışanların genel olarak İSG algılarının onların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılıklara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle firmalara çalışanların İSG faaliyetlerinde daha fazla rol almalarını sağlamaları, eğitimlerin sıklaştırılması, güvenli davranışlara yönlendirilmesi, yüksek riskli sektörlerde çalışanların faaliyette buldukları iş ortamının İSG kriterlerine uygun hale getirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: İş yeri fiziksel kalitesi, İSG önlemleri, İş sağlığı ve güvenliği, İnşaat sektörü.

Abstract

Within the scope of the research, it is aimed to determine how the general views of the employees in the construction sector about OHS create differentiation in their perceptions of OHS activities in the workplace. The results obtained are important in determining whether the general OHS perceptions of the employees in the high-risk sector have an important place in making sense of the OHS practices in the workplace. Within the scope of the research, 187 employees working in the construction sector constitute the research sample. Simple random sampling method, one of the random sampling methods, was used to select the sample of the study. In the data analysis, the One Way ANOVA Test was used. It has been concluded that employees' OHS perceptions, in general, cause significant differences in their perceptions of OHS activities in the workplace. Based on the research findings, it is recommended that companies ensure that employees take a greater role in OHS activities, increase training frequency, direct them to safe behaviors, and adapt the work environment in which employees in high-risk sectors operate following OHS criteria.

Keywords: Workplace physical quality, OHS precautions, Occupational health and safety, Construction industry.

¹ Uzman Dr, (Md., Phd.), İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, goktenkorkmaz@yahoo.com, Orcid: 0000-0002-4165-3601

GİRİŞ

Ülkelerin ilk sanayileşme süreçlerinde iş sağlığı ve işçi güvenliği ile ilgili unsurların genellikle hiçe sayıldığı söylenebilmektedir. Fakat günümüzde özellikle beşeri sermayenin kalitesinin yükselmesi ile de bağlantılı olarak artık her türlü iş kolunda çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıkları başta olmak üzere her türlü olumsuz durumdan korunmaları konusu önem kazanmıştır. Söz konusu gelişme devletleri iş sağlığı ve güvenliği konusunda yasal düzenlemeler yapmaya iterken, sendikalar ve işçilerden gelen taleplerde işverenleri iş yerlerini yasal mevzuata da uyarak çalışanlara daha güvenli hale getirmeye zorlamaktadır. Her ne kadar Türkiye’de de 2012 yılında yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu çalışma hayatına bir düzen getirmek için hazırlanmış olsa da, fiili uygulama alanında önemli sorun ya da eksikliklerle karşılaşabilmektedir. Yasal düzenlemeye tabi olmasına rağmen birçok unsurun genellikle işverenlerin bazen de çalışanların eksik bilgi, eski alışkanlıklar, umursamazlık gibi sebeplere bağlı olarak kağıt üzerinde kalan düzenlemeler olduğu söylenebilir. Mevcut durum göz önüne alındığında özellikle çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili algılarının ne olduğunun belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye 2015 yılı verileri göz önüne alındığında 28 Avrupa ülkesi içerisinde iş kazasına bağlı ölüm sayısı bakımından en üst sırada yer almaktadır (Arslan ve Şen Demir, 2020: 540).

İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde ilgili çalışmaların güvenlik iklimi, güvenlik kültürü, güvenlik yönetimi ve yaşam kalitesi gibi alt alanlar üzerine yoğunlaştığı ve ilgili kavramlarda algıların önemli yer tuttuğu görülmektedir (Alkış ve Taşpınar, 2012; Bütüner, 2011; Tatlı vd. 2021). İSG kavramının alanyazında farklı alt başlıklarla birlikte yer almasının temel sebeplerinden bir tanesi iş görenlerde iş kazası, meslek hastalığı ya da uygun olmayan ortam gibi unsurlara bağlı olarak ortaya çıkan performans düşüklüğü, verimsizlik, işe devamsızlık sebepler ile örgütlerin etkinlik ve karlılığı üzerinde olumsuz etkiler yaratması şeklinde ifade edilebilir. İnşaat sektörü açısından bakıldığında ise sınıflandırma içerisinde çok tehlikeli grubunda yer alması ve yaşanan iş kazalarının büyük oranda yaralanmalı ve hatta ölümlü şekilde gerçekleşiyor olması konuyu sektör bazında ayrıca önemli kılmaktadır. Araştırmalara göre inşaat sektöründeki kazalar proje tutarlarının yaklaşık %8’ini oluşturmaktadır (Bütüner ve Uzun, 2018; Akçay, 2021) Bu nedenle araştırma kapsamında inşaat sektöründeki çalışanların İSG hakkındaki genel görüşlerinin işyerindeki İSG faaliyetleri hakkındaki algılarında ne şekilde bir farklılaşma meydana getirdiğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular çalışanların İSG faaliyetlerine katılımı, işyerindeki İSG faaliyetlerini nasıl algıladıkları ve en sonunda İSG faaliyetlerinin kaliteli hale getirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın ilk bölümünde İSG hakkında genel bilgiler sunulmaktadır. Daha sonra alanyazında yer alan çalışmaların kısa bir özeti sunularak araştırmanın hipotezleri oluşturulmaktadır. Sonraki bölümde araştırmanın metodolojisi hakkında bilgiler sunulmaktadır. Son olarak araştırmada elde edilen bulgular sunulmakta ve sonuç kısmında elde edilen bulguların yorumlanması sağlanmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İSG’nin amacı temelde iş görenlerin iş yerlerinde fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunmasıdır. Dünya genelinde düşük iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin ölümler ve sakatlıklara bağlı insani maliyetlerin yanında yaklaşık olarak yıllık küresel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’nın % 3,94’ne karşılık gelen bir oranda ekonomik yük getirdiği tahmin edilmektedir (Güllüoğlu ve Güllüoğlu, 2019:66). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Güvenlik Kültürü Raporu’nda meslek hastalıklarının tümü ve iş kazalarının %98’inin önlenabilir kazalar

olduğunu belirtmektedir. İş kazalarının sebeplerinin; eğitim eksikliği, denetim eksikliği, makine-teçhizatın bakımsızlığı, dikkatsizlik, ilgisizlik ve çalışanların işe karşı yargısı konuları etrafında toplandığı bu sebeple eğitim ve denetimin iş kazalarının önlenmesi konusunda büyük etkisinin olacağı beklenmektedir (Şahmaran vd., 2019: 1799). “Çalışanların fiziksel, ruhsal, moral ve sosyal açıdan sağlıklı bir iş ortamının oluşturulmasını ve en yüksek seviyede devam ettirilmesi; çalışma koşulları ile kullanılan araç ve gereçlerden kaynaklanabilecek tehlikelerin önlenmesini veya asgari seviyeye indirilmesi iş sağlığı olarak tanımlanabilmektedir” (Akyüz vd., 2018: 156; Balkır, 2012). “İş güvenliği, işin yapılması sırasında çalışanların işin yürütülmesinden kaynaklanan tehlikelerin ve sağlığa zarar verebilecek risklerin ortadan kaldırılması ya da azaltılması için yapılan planlı çalışmalardır” (Akyüz vd., 2018: 156). Yapısı itibari ile proje bazlı bir sektör olan inşaat sektörü içerisinde her proje kendine has özelliklere sahip olduğundan iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirildiğinde çok farklı bilgi ve algı düzeyindeki işçinin birlikte çalışma zorunluluğu, çevresel ve mevsimsel etkilere genellikle açık olunması, değişken güvenlik anlayışları gibi nedenlerle özel bir konuma sahip çok tehlikeli risk grubunda yer alan bir sektördür (Güllüoğlu ve Güllüoğlu, 2019: 66). Türk-İş (2015) iş kazalarını, “Tasarlanamayan, öngörülemeyen, beklenmedik anda meydana gelen ve çevresine hemen ya da sonradan zarar verme nitelikleri bulunan” olaylar olarak; meslek hastalıklarını ise; “zararlı bir etkenle bundan etkilenen insan vücudu arasında, çalışılan işe özgü bir neden-sonuç, etki-tepki ilişkisinin net olarak ortaya konabildiği hastalıklar grubu” şeklinde tanımlamaktadır. Türkiye’de tüm iş kazalarının %1,6’sının ölümle sonuçlandığı inşaat sektöründe ise bu oranın yaklaşık 3 kat fazla (%4,7) olduğu belirtilmektedir. Sektördeki kazaların kaza tiplerine göre dağılımı göz önüne alındığında ise insan düşmesi, elektrik çarpması ve malzeme düşmesi kazaları en çok görülenler olarak ön plana çıkmaktadır (Müngen, 2011: 34; Gözüak ve Ceylan, 2021).

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Alkış ve Taşpınar (2012) Konya ilinde demir-çelik sektöründeki işletmelerde çalışanların işçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik algılamalarını 120 çalışana uyguladıkları anket ile araştırmışlardır. Çalışmaya katılanların tamamının erkek olduğu çalışma bulgularına göre; uzun süredir çalışma hayatında bulunanların, iş sağlığı ve güvenliği uygulama ve tedbirleri konusunda olumlu beklentilere sahip oldukları görülmüştür. Cam vd. (2017) Türkiye genelinde 12 ilde 2018 çalışanla yüz yüze anket yöntemi ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında çalışanların İSG algı düzeylerinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Çalışma neticesinde, iş kazalarının “işçinin güvenli olmayan davranış” kaynaklı sebeplerden olduğu yönünde çalışanların çoğunluğunun ortak görüşü olduğu görülmüştür. Çalışanların genellikle İSG eğitimi almış oldukları ve bunun neticesinde iş kazalarının azaldığı bir diğer önemli bulgu olarak öne çıkmıştır. Yavan (2017) madencilik sektöründe yer altında çalışan 607 kişiden anket yoluyla toplamış olduğu verilere dayanarak kaza ve yaralanmalar sonucu oluşan risk algısı ve kadercilik boyutunun İSG algısı üzerinde yarattığı etkileri ortaya koymayı amaçlayan çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma bulguları içsel risk algısı ve kadercilik inancının İSG algısı üzerinde anlamlı ve pozitif etkisi olduğunu gösterirken, dışsal risk algısının anlamlı etkisi bulunamamıştır. Akboğa Kale ve Yanık (2018) 103 şantiye çalışanından anket yoluyla veri topladıkları çalışmalarında çok tehlikeli işler kategorisinde yer alan inşaat sektörü çalışanlarının İSG konusunda bilinç düzeylerini incelemiştir. Çalışma neticesinde katılımcıların %68’inin aldıkları İSG eğitiminden memnun oldukları, %73,7’sinin İSG’ye dikkat edilmesinin iş verimi ve kalitesini arttıracakını düşündüğü, %80’inin de iş kazaları ve meslek hastalıkları sıklığının azaltılabileceği düşüncesinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Akyüz vd. (2018) çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine yönelik algılarını belirlemek amacı ile tehlike sınıfları tebliğine göre “tehlikeli” kategorisinde bulunan orman ürünleri sanayi sektöründe 1215 çalışana anket uygulaması yapmışlardır. Çalışma bulguları

yaş değişkeninin sadece güvenlik katılımı alt boyutunda bir farklılık göstermediği onun dışında tüm boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların erkeklere göre iş güvenliği konusunda daha duyarlı oldukları ve güvenlik önceliği alt faktörünün demografik değişkenler açısından en az farklılığın olduğu alan olduğu görülmüştür.

Tan ve Çalışkan (2018) Kardemir AŞ’de çalışan 100 alt düzey yöneticinin katılımı ile yöneticilerin İSG faaliyetlerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla taşıyan araştırmalarında İSG faaliyetlerine yönelik yönetici algısının olumlu olduğu ve demografik özelliklere göre algı düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmışlardır. Şentürk ve Sunal (2018), ameliyathane çalışanlarının İSG algılanmasının belirlenmesi amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. 205 sağlık çalışanın katıldığı araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Çalışma bulguları sağlık personellerinde kas-eklem hastalıklarının en fazla görülen meslek hastalığı olduğunu göstermiştir. Erkek katılımcıların hastanelerde iş güvenliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının kadınlardan yüksek olduğu ve iş kazası/yaralanması deneyimi ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Çivici ve Çalım (2019) inşaat şantiyelerinde çalışan iş güvenliği uzmanlarının tehlike algıları ile çalışma ortamına ilişkin algı, güvenlik eğitimi, yönetimin güvenlik tutumlarını incelemek için 74 katılımcıdan anket metodu ile veri toplamışlardır. Çalışma neticesinde güvenlik eğitimleri ve yönetimin tutumunun iş güvenliği uzmanlarının tehlike algılarını etkilediği bulgularına ulaşılmıştır. Bertan ve Arpat (2019) İstanbul Anadolu Yakasındaki hastanelerde görev yapan 540 güvenlik personelinden anket yöntemi ile elde ettikleri verilerle gerçekleştirdikleri çalışmalarında güvenlik sektörü çalışanlarının bakış açısından İSG hizmetlerinin etkinliğini değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda İSG hizmeti için demografik değişkenler açısından (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi) anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Arslan ve Şen Demir (2020) 352 gastronomi ve mutfak sanatları öğrencisinin katıldığı çalışmalarında ilgili bölüm öğrencilerinin İSG konusundaki bilgi ve tutumlarını incelemişlerdir. Çalışma bulguları öğrencilerin sahada karşılaşılabilecekleri İSG riskleri konusunda orta düzeyde, olası bir iş kazası durumunda hukuki hakları konusunda ise düşük düzeyde bilgiye sahip olduklarını göstermiştir. Hoşten ve Eren (2021) bir vakıf üniversitesi meslek yüksekokulunda öğrenim gören 349 öğrenciden anket metodu kullanarak topladıkları verilerle öğrencilerin İSG algılarını ve farkındalıklarını ölçmeyi amaçlayan çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma bulguları öğrencilerin yarısından fazlasının (%52) aldıkları İSG eğitimini yetersiz buldukları yönündedir. Öğrencilerin %55’inin ise kendi alanlarındaki yasal uygulamalar konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Yıldız vd. (2021) hastane uygulamasına giden 249 öğrenci ile öğrencilerin İSG hakkındaki tutumlarını belirlemek için gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğrencilerin iş kazası ve kapsamı konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları bulgusunu elde etmişlerdir. Ayrıca İSG eğitimi almış olmalarına rağmen öğrencilerin iş kazası geçirmekte olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda çalışanların demografik özelliklerinin İSG algılarını etkilediği ya da farklılaştırdığı hakkında bazı sonuçlar bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında yukarıda yer alan çalışmalardan farklı olarak çalışanların genel İSG algılarının çalıştıkları işyerindeki İSG faaliyetleri ile algılarını nasıl farklılaştırdığı incelenmektedir. Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir;

H₁: İşyerinde sağlığı tehdit eden etkenlerin giderilmesi hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.

H₂: İSG yasasının çalışma ortamının sorunlarını çözebilmesi hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.

- H₃: İSG Yasası'nda öncelik verilen konu hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.
- H₄: İşçilerin iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması için gerekenler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.
- H₅: Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmesini tetikleyen en önemli etken hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.
- H₆: İSG çalışmalarında önemli faktörler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.
- H₇: İş kazalarının oluşmasında etkili olan faktörler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.
- H₈: Sağlık, güvenlik, çevre konusunda değişim yapabilme gücü hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN METODU

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın amacı, araştırmanın örnekleme ve örnekleme yöntemi, araştırmada kullanılan ölçüm araçları hakkında bilgiler sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın amacı

İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılmış olan çalışmaların geniş bir kapsamda olduğu, birçok konuyu temel olarak ele aldığı görülmektedir. Bunun yanında çalışanların demografik özelliklerinin çalışanların İSG algılarında nasıl farklılıklara neden olduğu hakkında da birçok çalışma bulunmaktadır (örn; Akyüz vd. 2018; Tan ve Çalışkan, 2018; Şentürk ve Sunal, 2018; Bertan ve Arpat, 2019). Çalışanların demografik özelliklerinin yanında, İSG hakkındaki genel görüşlerinin ise işyerindeki İSG algılarında nasıl bir farklılık meydana getireceği açıktır. Özellikle inşaat gibi yüksek risk grubunda yer alan çalışanların genel İSG hakkındaki görüşlerinin işyerindeki İSG faaliyetlerini nasıl farklılaştırdığını tespit etmek önem arz etmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında inşaat sektöründeki çalışanların İSG hakkındaki genel görüşlerinin işyerindeki İSG faaliyetleri hakkındaki algılarında ne şekilde bir farklılaşma meydana getirdiğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar, yüksek riskli sektördeki çalışanların genel İSG algılarının işyerindeki İSG faaliyetlerinin anlamlandırmasında önemli bir yere sahip olup olmadığını tespit etme açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın örnekleme ve örnekleme yöntemi

Nicel tekniklerle gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında yüksek risk grubunda çalışan sektörlerden inşaat sektöründeki çalışanlar incelenmektedir. Bunun yanında araştırmanın örnekleme olarak İstanbul merkezli bir inşaat firmasının saha çalışanları araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Firmada çalışan yaklaşık 450 çalışandan 230'una anket formları dağıtılmıştır. Geri dönüş alınan 211 anket formundan 187 tanesinin uygun doldurulmuş olmasından dolayı araştırma kapsamında 187 katılımcının verisi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleminin seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi seçilmiştir. Söz konusu örnekleme seçiminde coğrafi alanın dar olması, örneklem sayısının belirli olması ve çalışanların eşit şekilde seçilme şansının olması (Cochran, 2007; Bryman, 2007; Baltacı, 2018) etkili olmuştur. Örneklem sayısının belirlenmesinde Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen ve sıkça kullanılan madde başına

10 örneklem önerisi esas alınmıştır. Böylece araştırmada kullanılan İSG faaliyetleri ölçeğindeki 10 madde için 100 örneklem (10x10=100) 187 katılımcı göz önüne alındığında yeterli bulunmuştur.

3.3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları

Alanyazında İSG hakkında birçok çalışma bulunmakta ve bu çalışmalarda farklı araştırmacıların oluşturduğu İSG konulu ölçüm araçları kullanılmaktadır. Firmaların İSG faaliyetlerinin temel olarak değerlendirilmesi amacıyla bu araştırma kapsamında Olcay (2021) ve Üngüren ve Koç (2015) tarafından yapılan araştırmalarda kullanılan İSG ölçeğinden ve ÇASGEM (2017) tarafından yapılan araştırmalarda kullanılan tanımlayıcı sorulardan faydalanılmıştır. Söz konusu araştırmalardan elde edilen İSG faaliyetleri ölçeği iki boyuttan (İş yeri fiziksel kalitesi ve İSG önlemleri boyutları) ve 10 maddeden oluşmaktadır. Bunun yanında katılımcıların demografik özelliklerini yansıtan (yaş, eğitim düzeyi, İSG eğitimi alma) 5 soru anket formunda yer almıştır. Son olarak çalışanların İSG hakkındaki genel görüşlerini ölçümleyebilmek için (İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası sizce çalışma ortamının sorunlarını çözebilecek mi? vb.) 8 adet soru anket formunda yer almıştır. Araştırmanın etik kurul onayı “Beykent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 20.12.2021 tarih ve 108 sayı ile” alınmıştır

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Tanımlayıcı istatistikler

Araştırmada yer alan katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %26,2’si 20-29 yaş, %47,1’i 30-39 yaş, %26,7’si ise 40 yaş ve üzerindeki kişilerden oluşmaktadır. Bunun yanında katılımcıların %22,5’i okuryazar ya da ilköğretim düzeyinde eğitime sahip kişiler, %77,5’i ise lise ve dengi düzeyinde eğitime sahip kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların %56,7’si yaptığı işin sağlığını tehdit ettiğini düşünürken, %43,3’ü ise yaptıkları işin sağlıklarını tehdit etmediğini düşünen kişilerdir. Katılımcıların tamamı şu anki işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış kişilerden oluşmaktadır. Son olarak katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır.

4.2. Faktör analizi sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının uygunluğunun tespit edilebilmesi için ilk olarak faktör analizi yapılmaktadır. Faktör analizinde elde edilen bulguların değerlendirilmesinde Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen kriterler esas alınmıştır. Söz konusu kriterler; KMO örneklem yeterliliği için 0,70, Bartlett’s küresellik testi için $p < 0,05$, açıklanan toplam varyans için %60-%70 sınır değerleridir.

Tablo 1. Faktör Analizi Bulguları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliği Ölçümü		,788
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık ki-kare	878,024
	SD	45
	Anlamlılık	,000
Açıklanan toplam varyans		62,555
Bileşen		
	İş yeri fiziksel kalitesi	İSG önlemleri
Lavabo ve wc'lerin genel temizliği	,844	
İşyerinizin sağladığı yemeklerin kalitesi	,841	
Çalışma mekanlarının genel temizliği	,817	
Çalıştığınız ortamdaki fiziksel imkanların (aydınlatma, ısınma, gürültü vb.)	,726	
Çalışma ortamınızdaki ses düzeyi	,682	
Masa, koltuk, dolap gibi eşyaların kullanılabilirliği		,872
Bu işyerinde çalışma memnuniyetiniz		,781
Verilen sağlık ve güvenlik eğitimlerinin size sağladığı katkı		,725
Çalışma ortamınızdaki hava ve nem oranı		,656
İşyerinizde alınan sağlık ve güvenlik önlemleri		,604
Açıklanan varyans	32,884	29,671

Araştırmada kullanılan iş sağlığı ve güvenliği ölçüm aracının faktör analizi sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır. Tabloya göre ölçeğin KMO örneklem yeterliği sonucu 0,788, Bartlett's küresellik testi sonucu $p < 0,05$ düzeyinde ve açıklanan toplam varyansı %62,55 olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında ölçekte yer alan İş yeri fiziksel kalitesi boyutunun açıklanan varyansı %32,88, İSG önlemleri boyutunun açıklanan varyansı ise %29,67 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulguların Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen sınır değerlerini karşıladığını ifade etmek mümkündür (açıklanan toplam varyans için en az %60, KMO örneklem yeterliği ölçümü 0,70 ve üzeri, Bartlett's küresellik testi sonucu $p < 0,05$). İş sağlığı ve güvenliği ölçeğinin araştırmada kullanılmasının uygun olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 2. Güvenilirlik Analizi Bulguları

Cronbach's Alpha	Madde sayısı	
,827	10	
Maddeler	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach's Alpha değeri
Çalıştığınız ortamdaki fiziksel imkanların (aydınlatma, ısınma, gürültü vb.)	,676	,794
Çalışma mekanlarının genel temizliği	,709	,793
Lavabo ve wc'lerin genel temizliği	,420	,821
Çalışma ortamınızdaki ses düzeyi	,562	,807
Masa, koltuk, dolap gibi eşyaların kullanılabilirliği	,377	,825
İşyerinizde alınan sağlık ve güvenlik önlemleri	,559	,810
İşyerinizin sağladığı yemeklerin kalitesi	,486	,816
Bu işyerinde çalışma memnuniyetiniz	,430	,820
Verilen sağlık ve güvenlik eğitimlerinin size sağladığı katkı	,535	,810
Çalışma ortamınızdaki hava ve nem oranı	,464	,817

Araştırmada kullanılan iş sağlığı ve güvenliği ölçeğinin güvenilirlik analizi sonucu Tablo 2’de yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı 0,0827 olarak tespit edilirken ölçekte 10 maddenin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında ölçekteki maddelerden uygun değerler elde ettiği görülmektedir. Diğer yandan maddelerden hiç birisinin 0,3 düzeyinden daha düşük bir skora sahip olmadığı, yani uygun düzeyde yüklemeye değerlerine sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen değerlerin Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen sınır değerlerinin (Cronbach’s Alpha katsayısı; 0,7 ve üzeri, madde toplam korelasyonlarının 0,3 ve üzerinde olması) üzerinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 3. Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Değişkenler	Ortalama	Std. Sapma
İş yeri fiziksel kalitesi	2,8032	,69483
İSG önlemleri	3,4545	,60055
Kişi	187	

Çalışanların işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki görüşlerine ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3 ‘te yer almaktadır. Çalışanların iş yerinin fiziksel kalitesini yetersiz olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bunun yanında iş yerindeki İSG önlemlerini ise yeterli düzeyde olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Bütüncül olarak bakıldığında ise katılımcıların İSG algılarının yetersiz düzeyde olduğu ifade edilebilir.

4.3. Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Değişkenlerin arasındaki anlamlı farklılığın ölçümlenebilmesi için Tek Yönlü Anova Testi yapılmıştır. Anlamlı farklılıklara ulaşılmayan sonuçlar raporlanmadan sadece hipotezlerin desteklendiği/desteklenmediği kısımda sunulmuştur. Bulguların yorumlanmasında $p < 0,05$ anlamlılık sınır değeri esas alınmıştır.

Tablo 4. İş Yerinde Sağlığı Tehdit Eden Etkenlerin Giderilmesi Hakkındaki Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler			Anova		Tukey				
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	Anlam lılık	(I) İş yerinizde sağlığınızı tehdit eden etkenler giderilebilir mi?	(J) İş yerinizde sağlığınızı tehdit eden etkenler giderilebilir mi?	Ort. Farkı(I-J)	
İSG önlemleri	Evet	139	3,3741	,59361		Evet	Böyle bir etken yok	-,46005*	
	Böyle bir etken yok	41	3,8341	,45366	15,272	,000	Evet	Hayır	,54553*
	Hayır	7	2,8286	,33523			Hayır	Böyle bir etken yok	-1,00557*
	Toplam	187	3,4545	,60055					

İş yerindeki çalışan sağlığını tehdit eden etkenlerle ilgili olarak çalışan görüşleri Tablo 4'te yer almaktadır. Çalışanların çok büyük bir kısmı iş sağlığını tehdit eden faktörlerin giderilebileceğini düşünmektedir. Bunun yanında Anova testi sonucunda İSG önlemleri boyutunda söz konusu etkilerin giderilmesi açısından çalışan görüşlerinin birbirlerinden farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Anlamlılık= $p < 0,05$). İş yerinde iş sağlığını tehdit etmekte olan etkenlerin olmadığını düşünenlerin İSG önlemleri algılarının bu etkenlerin giderilebileceğini düşünenlerden daha yüksek olduğu, iş sağlığını tehdit eden etkenlerin olmadığını düşünenlerin, iş sağlığını tehdit eden etkenlerin giderilemeyeceğini düşünenlerden daha yüksek İSG önlemleri algısına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak iş yerinde çalışan sağlığını tehdit eden etkenlerin olmadığına inanların İSG önlemleri algısının diğer görüşlere sahip çalışanlardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. İş Sağlığı Ve Güvenliği Yasasının Çalışma Ortamının Sorunlarını Çözebilmesi Hakkındaki Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler				Anova		Tukey			
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	Anlamlılık	(I) İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası sizce çalışma ortamının sorunlarını çözebilecek mi?	(J) İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası sizce çalışma ortamının sorunlarını çözebilecek mi?	Ort. Farkı(I-J)	
İş yeri fiziksel kalitesi	Evet	101	2,9604	,72278	6,399	,002	Hayır	Evet	-,41278*
	Kısmen	44	2,6864	,65329					
	Hayır	42	2,5476	,57094					
	Toplam	187	2,8032	,69483					
İSG önlemleri	Evet	101	3,3525	,64817	4,181	,017	Hayır	Evet	,30943*
	Kısmen	44	3,4909	,50385					
	Hayır	42	3,6619	,52357					
	Toplam	187	3,4545	,60055					

İş sağlığı ve güvenliği yasaının çalışma sorunlarını çözmede yeterli olması hakkındaki çalışan görüşleri Tablo 5'te yer almaktadır. Çalışanların işyeri fiziksel kalitesini konusunda kararsız oldukları görülmektedir. Bunun yanında iş yeri önlemlerini yeterli düzeyde gördükleri tespit edilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği yasaının iş ortamındaki sorunları çözmesi ile ilgili çalışan görüşleri incelendiğinde; iş sağlığı ve güvenliği yasaının işyerindeki sorunları çözeceğine inanların, inanmayanlara göre daha yüksek düzeyde iş yeri fiziksel kalitesinden memnun oldukları görülmektedir ($p < 0,05$). Bunun yanında iş sağlığı ve güvenliği yasaının iş yerindeki sorunları çözmeyeceğine düşünenlerin şu anki işyerinde alınmış olan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinden diğer gruplar göre daha fazla memnun oldukları görülmektedir.

Tablo 6. Türkiye’de İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Gelişmesini Tetikleyen En Önemli Etken Hakkında Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Tanımlayıcı istatistikler			Anova		Tukey		Ort. Farkı (I-J)			
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	Anlamlılık	(I)	(J)				
İş yeri fiziksel kalitesi	Meslek odalarının ilgilenmesi	15	3,0400	,60569	9,862	,00	İş teftişi	Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmesini tetikleyen en önemli etken hangisi olmuştur?	Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmesini tetikleyen en önemli etken hangisi olmuştur?	-,43207*	
	İş teftişi	112	2,6071	,63582							
	Büyük iş kazalarına karşı halkın duyduğu tepki	51	3,0392	,71108							
	Sendikaların uğraşları	9	3,5111	,50111				Sendikaların uğraşları			-,90397*
	Toplam	187	2,8032	,69483							
İSG önlemleri	Meslek odalarının ilgilenmesi	15	3,1200	,60380	2,793	,04	Meslek odalarının ilgilenmesi	Sendikaların uğraşları			-,68000*
	İş teftişi	112	3,4875	,60614							
	Büyük iş kazalarına karşı halkın duyduğu tepki	51	3,4196	,54590							
	Sendikaların uğraşları	9	3,8000	,64807							
	Toplam	187	3,4545	,60055							

Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliğinin gelişme sebeplerinin incelendiği Tablo 6’da tek yönlü Anova testi sonuçları yer almaktadır. Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki gelişleri sağlayan en önemli faktörü halkın tepkisi olarak görenlerin iş teftişi olarak görenlere göre daha yüksek seviyede işyerinin fiziksel kalitesinden memnun oldukları görülmektedir. Bunun yanında Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliğindeki gelişmeleri tetikleyen unsur olarak sendikaları görenlerin iş teftişi olarak görenlere göre daha yüksek düzeyde işyerinin fiziksel kalitesinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Türkiye’deki İSG gelişmelerini tetikleyen

İNŞAAT SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

unsur olarak sendikal faaliyetleri gören çalışanların meslek odalarının faaliyetleri olarak görenlere göre daha yüksek seviyede işyerindeki İSG önlemlerinden memnun oldukları görülmektedir. Sonuç olarak çalışanların sendikal faaliyetlere olan inancının yüksek olması işyerinin fiziksel kalitesi ve İSG önlemlerden diğerlerine göre daha fazla memnuniyet elde etmelerini sağladığı düşünülebilir. Diğer bir önemli sonuç ise büyük iş kazalarına bağlı olarak gelişimler yaşandığını düşünenlerin iş teftişinin önemli olduğunu düşünenlere göre daha yüksek düzeyde iş yerinin fiziksel kalitesinden memnun olmalarıdır. Sendikal uğraşlar ve büyük iş kazalarına halkın verdiği tepkilerin önemli olduğunu düşünenlerin işyerindeki iş sağlığı ve güvenliği algılarının daha yüksek düzeyde olumlu olduğu ifade edilebilir.

Tablo 7. İş Sağlığı Ve Güvenliği Çalışmalarında Önemli Faktörler Hakkında Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler			Anova		Tukey			
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	(I) İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında aşağıdakilerden hangisi daha fazla önem kazanmaktadır?	(J) İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında aşağıdakilerden hangisi daha fazla önem kazanmaktadır?	Ort. Farkı (I-J)	
İş yeri fiziksel kalitesi	Ekip çalışması	27	3,4148	,52893	10,126 ,000	Ekip çalışması	Uzmanlık	,55166*
	Uzmanlık	38	2,8632	,65941			Eğitime katılım sağlanması	,82081*
	Eğitime katılım sağlanması	100	2,5940	,64476			Deneyim	,69481*
	Süreklilik	7	3,2857	,53984			Eğitime katılım sağlanması	-,69171*
	Deneyim	15	2,7200	,71634				
	Toplam	187	2,8032	,69483				
İSG önlemleri	Ekip çalışması	27	3,6074	,56699	4,962 ,001	Ekip çalışması	Deneyim	,56741*
	Uzmanlık	38	3,2316	,66337			Uzmanlık	-,30442*
	Eğitime katılım sağlanması	100	3,5360	,57058			Eğitime katılım sağlanması	
	Süreklilik	7	3,8000	,43205			Eğitime katılım sağlanması	,49600*
	Deneyim	15	3,0400	,42224			Süreklilik	-,76000*
	Toplam	187	3,4545	,60055				

İş sağlığı ve güvenliğinde önemli olan faktörlerin neler olduğu hakkındaki çalışan görüşleri arasındaki farklılıkları gösteren bulgular Tablo 7'de yer almaktadır. İSG

çalışmalarında eki çalışmasını önemli görenlerle uzmanlık, eğitime katılım ve deneyimi görenler arasında işyerinin fiziksel kalitesi algısı anlamlı şekilde farklıdır. Ekip çalışmasını İSG çalışmalarında önemli gören çalışanlar uzmanlık, eğitime katılım ve deneyimi önemli görenlerden iş yerlerinin fiziksel kalitesini daha olumlu olarak algılamaktadır. İSG çalışmalarında sürekliliği önemli görenler, eğitime katılımı önemli görenlere göre iş yerlerinin fiziksel kalitesini daha olumlu olarak algılamaktadırlar. İSG çalışmalarında ekip çalışması, eğitime katılım ve sürekliliği önemli olarak değerlendirenler, deneyimi önemli görenlere göre daha yüksek düzeyde İSG önlemleri alındığına dair algıya sahip olmaktadır. Son olarak eğitime katılımı önemli görenlerin İSG önlemleri açısından uzmanlığı önemli görenlere göre daha yüksek düzeyde olumlu algıya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 8. İş Kazalarının Oluşmasında Etkili Olan Faktörler Hakkında Tek Yönlü Faktör Analizi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler	Anova			Tukey					
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	Anlamlılık	(I)	(J)	Ort. Farkı (I-J)	
İSG önlemleri	Eğitim eksikliği	120	3,6200	,52398	14,791	,000	Eğitim eksikliği	Yönetim hataları	,49273*
	Yönetim hataları	44	3,1273	,62370					
	Denetim eksikliği	23	3,2174	,61766					
	Toplam	187	3,4545	,60055					

İş kazalarının oluşmasında etkili olan faktörler hakkındaki çalışan görüşlerine ait tek yönlü Anova testi sonuçları tablo 8’de yer almaktadır. İş kazalarının eğitim eksikliğinden kaynaklandığını düşünenlerin işyerindeki İSG önlemlerini yeterli görme düzeyi iş kazalarını yönetim hataları ve denetim eksikliği olarak görenlere göre daha olumlu düzeydedir. İş yerinde İSG önemlerini yeterli görenlerin iş kazalarını eğitim eksikliğine bağlama eğilimleri daha yüksektir.

Tablo 9. Sağlık, Güvenlik, Çevre İçin Bir Sihirli Değneğiniz Olsa Ve Bir Kez Kullanabilecek Olma Durumunda Çalışan Görüşlerine Dair Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler		Anova		Tukey					
	Kişi	Ort.	Std. sapma	F	Anlamlılık				
					(I) "Sağlık- Güvenlik- Çevre" için bir sihirli değneğiniz olsa ve bir kez kullanabilecek olsanız, nereye değdirirdiniz?	(J) "Sağlık- Güvenlik- Çevre" için bir sihirli değneğiniz olsa ve bir kez kullanabilecek olsanız, nereye değdirirdiniz?			
						Ort. Farkı (I-J)			
İş yeri fiziksel kalitesi	Devlete	43	3,1163	,75748	5,847	,001	İşverene	Devlete	-,52128*
	İşçilere	60	2,8567	,67003					
	İşverene	80	2,5950	,62357					
	Kendime	4	2,8000	,46188					
	Toplam	187	2,8032	,69483					
İSG önlemleri	Devlete	43	3,7395	,59447	5,736	,001	İşverene	Devlete	-,45203*
	İşçilere	60	3,4767	,59386					
	İşverene	80	3,2875	,56823					
	Kendime	4	3,4000	,23094					
	Toplam	187	3,4545	,60055					

Çalışanlara sağlık güvenlik ve çevre hakkındaki tek düzeltme şansları olsaydı kimi düzelterekleri sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'da yer almaktadır. Devleti düzeltmek isteyenlerle işverenleri düzeltmek isteyenler arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Devleti düzeltmek isteyenlerin iş yerinin fiziksel kalitesi ve işyerindeki İSG önlemlerini işvereni düzeltmek isteyenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda hipotezlerin desteklenme/desteklenme durumu meydana gelmiştir. Desteklenme ve desteklenmeme durumları aşağıda sunulmuştur. İSG faaliyetleri değişkeninin her iki alt boyutunun $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahip olduğu durumlarda hipotezler desteklendi, bir alt boyutun anlamlı farklılığa sahip olduğu durumlarda kısmen desteklendi, herhangi bir boyutun anlamlı farklılığa sahip olmadığı durumlarda ise desteklenmedi olarak yorumlama yapılmıştır.

Hipotezler	Sonuç
H ₁ : İşyerinde sağlığı tehdit eden etkenlerin giderilmesi hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Kısmen desteklendi
H ₂ : İSG yasaının çalışma ortamının sorunlarını çözebilmesi hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklendi
H ₃ : İSG Yasası'nda öncelik verilen konu hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklenmedi
H ₄ : İşçilerin iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması için gerekenler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklenmedi
H ₅ : Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin gelişmesini tetikleyen en önemli etken hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklendi
H ₆ : İSG çalışmalarında önemli faktörler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklendi
H ₇ : İş kazalarının oluşmasında etkili olan faktörler hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Kısmen desteklendi
H ₈ : Sağlık, güvenlik, çevre konusunda değişim yapabilme gücü hakkındaki çalışan görüşleri, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini algılamalarında anlamlı farklılığa neden olmaktadır.	Desteklendi

SONUÇ

İşyerindeki iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin yeterliğinin çalışanların genel iş sağlığı ve güvenliği algılarına göre nasıl farklılaştığını tespit etmek için yapılan bu araştırmada bazı bulgulara ulaşılmıştır. Öncelikle inşaat alanında çalışanların işyerinin fiziksel kalitesini yetersiz buldukları, iş yerindeki İSG önlemlerini ise yeterli sayılabilecek düzeyde buldukları tespit edilmiştir. Her iki durum birlikte düşünüldüğünde çalışanların işyerinin İSG faaliyetlerini güvenli olarak algılamadıklarını ifade etmek mümkündür. Bunun yanında çalışanların genel İSG algılarının işyerindeki İSG faaliyetleri algılarında farklılıklara yol açtığı görülmüştür. İşyerindeki çalışan sağlığını tehdit eden unsurların olmadığını düşünenlerin İSG önlemleri algılarının diğer düşüncedeki çalışanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. İSG yasaının çalışma ortamındaki sorunları gidereceğini düşünenlerin iş yerinin fiziksel kalitesini daha yüksek düzeyde algıladıkları, iş yerinin İSG önlemlerini ise daha düşük düzeyde algıladıkları görülmektedir. Türkiye'de İSG gelişimini etkileyen en önemli unsur olarak sendikaların faaliyetleri olarak görenlerin işyerindeki İSG faaliyetlerini daha yeterli düzeyde gördükleri tespit edilmiştir. İSG çalışmalarında ekip çalışmasını önemli görenlerin işyerindeki İSG faaliyetlerini daha kaliteli olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Deneyimi önemli olarak görenlerin ise iş yerindeki İSG faaliyetlerini yetersiz olarak algıladıkları görülmüştür. İş kazalarının meydana gelmesini etkileyen faktörler açısından bakıldığında; eğitim eksikliğini önemli gören çalışanların diğerlerine göre daha yüksek derecede İSG önlemlerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Sağlık, çevre ve güvenlik için sihirli bir dokunuş yaparak devletin İSG hakkındaki gelişimini sağlayacak olanların işyerindeki İSG faaliyetlerini yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öyle ki sonuçlara göre sorunun devlette olduğunu düşünen çalışanların işyerini daha az sorumlu gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar genel olarak özetlenecek olursa; işyerindeki İSG önlemleri ve işyerini fiziksel kalitesi açısından çalışan görüşleri birbirinden farklılaşmaktadır. Ayrıca çalışanların İSG hakkındaki genel görüşleri onların işyerindeki İSG faaliyetlerini birbirlerinden farklı düzeyde anlamlandırmalarına neden olmaktadır. Sonuç olarak elde edilen bulgular doğrultusunda işyerlerindeki çalışan eğitimlerinin kalitesinin artırılması, böylece çalışanların ekip olarak İSG hakkına sorumluluklarının farkında olmalarına yardımcı olunması gerekmektedir. İşyerlerindeki İSG faaliyetlerinin etkinliğini arttırmak için İSG yasasının çalışanlara daha iyi anlatılması ve İSG yasasının işyerlerinde daha sağlıklı uygulanmasına özen gösterilmelidir. Sendikal faaliyetlere güvenen çalışanların işyerlerindeki İSG faaliyetlerini kaliteli olarak algıladıkları sonucuna bağlı olarak, sendikaların İSG faaliyetlerini kontrol etmede önemli bir faktör olduğu düşünülebilir. Bu yüzden sendikal faaliyetleri desteklemenin İSG faaliyetlerinin etkinliğini arttıracaklarını ifade edebiliriz. İşverenlerin İSG faaliyetleri konusunda farkındalıkların artırılması, çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerindeki etkinliğini yeterli görmelerinde önemlidir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, çalışanların İSG algılamalarını demografik özelliklerden ziyade daha geniş bir açıdan araştırması açısından alanyazına katkı sunmaktadır. İSG hakkındaki genel görüşlerin çalışanların işyerindeki İSG faaliyetlerini değerlendirmeleri açısından önemli faktörler olarak görülmektedir. Böylece çalışanlar genel İSG bilgileri genişletilerek işyerindeki zararlı unsurlar hakkında daha yüksek farkındalığa ulaştırılabilir. Yüksek farkındalığa ulaşan çalışanların işyerindeki olumsuz İSG faaliyetlerinin farkında olması, buna bağlı olarak güvenli davranış ve iş ortamı yaratılmasında katkı sağlayan bireylere dönüştürülmesi kolaylaştırılabilir. Elde edilen bulgular ile alanyazındaki sonuçlarla karşılaştırıldığında benzer çıkarımların olduğu görülmektedir. Örneğin Erdoğan vd. (2022) tarafından yapılan araştırmada İSG eğitimlerinin yeterliliği hakkında katılımcıların yetersizlik seviyesinde görüşler sunduğu, donanım ve teçhizat araçlarının kısmen yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Arslan ve Şen Demir (2020) tarafından yapılan araştırmada ise iş kazası geçirme durumu, İSG bilgisi konularındaki bilgi düzeyinin anlamlı farklılıklar yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan, bu araştırmada İSG faaliyetlerine olan yaklaşımın kullanılan öncüller açısından diğer araştırmalardan farklı olması, bulguların diğer çalışmalarla eşleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu yönüyle alanyazına farklı katkılar sunan bir çalışmadır.

Araştırma bulgularından hareketle firmalara çalışanların İSG faaliyetlerinde daha fazla rol almalarını sağlamları, eğitimlerin sıklaştırılması, güvenli davranışlara yönlendirilmesi, yüksek riskli sektörlerde çalışanların faaliyette buldukları iş ortamının İSG kriterlerine uygun hale getirilmesi önerilir. Kanun yapıcılara öneriler ise İSG kanun ve yönetmeliklerinin kapsamının sektörel gelişmeleri de içerecek şekilde genişletilmesi, sendikaların güçlendirilmesi hakkındadır. Bu araştırma alanyazına çalışanların genel İSG görüşleri açısından katkılar sunmanın yanında bazı kısıtlara sahiptir. En önemli kısıtlardan birisi araştırmanın tek bir sektörü (inşaat sektörü) esas almasıdır. Sektörlerin farklılaşması çalışan algılarında da önemli farklılıkları ortaya koyabilir. Öyle ki Çivici ve Çalım (2019), Arslan ve Şen Demir (2020)'nin yapmış olduğu farklı sektörleri içeren çalışmalarda bu görüşü destekler durumdadır. Araştırmanın diğer bir kısıt ise nedensellik bulguları içermemesidir. Araştırma

modelinin nedensellik ilişkilerini içermesi İSG faaliyetlerinin öncülleri ve ardıllarını ortaya koyma açısından önemlidir. Söz konusu kısıtlardan hareketle, gelecek araştırmalara İSG hakkındaki genel görüşlerin işyerindeki İSG faaliyetlerini nasıl etkilediğini içeren çalışmalar yapmaları, sektörler arası kıyaslamaları sağlayacak araştırmalar tasarlamaları önerilir.

KAYNAKÇA

- Akboğa Kale, Ö. ve Yanık, S. (2018). İnşaat sektörü çalışanlarının işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimleri konusundaki bilinç düzeylerini ölçmeye yönelik bir sektörel araştırma. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 22 (2), 639-651.
- Akçay, c. (2021). İnşaat sektöründe iş kazaları ve iş güvenliği maliyetlerinin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 29(3), 328-336.
- Akyüz, K. C., Yıldırım, İ., Akyüz, İ. ve Ersen, N. (2018). Orman ürünleri sanayi sektöründe iş sağlığı ve güvenliğine yönelik çalışan algısının incelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 19(2), 154-166.
- Alkış, H. ve Taşpınar, Y. (2012). İşçi sağlığı ve iş güvenliğinde yeni yaklaşımlar, demir çelik sektörü çalışanlarının işçi sağlığı ve iş güvenliği algısı: Konya örneği. *IIS12 Uluslararası Demir Çelik Sempozyumu Bildirileri*, 2-4 Nisan 2012, Karabük, 1190-1196.
- Arslan, R., ve Demir, Ş. Ş. (2020). Gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi ve tutumları üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(4), 539-556.
- Balkır, Z. G. (2012). İş sağlığı ve güvenliği hakkının korunması: İşverenin iş sağlığı ve güvenliği organizasyonu. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2(1), 56-91.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bertan, B. ve Arpat, B. (2019). Ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden alınan iş sağlığı ve güvenliği hizmetinin özel güvenlik sektöründe değerlendirilmesi. *II. International Conference on Empirical Economics and Social Sciences (ICEESS' 19)*, June 20-21-22, Bandırma, Türkiye, 232-241.
- Bryman, A. (2007). Barriers to integrating quantitative and qualitative research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 8-22.
- Bütüner, O. (2011). *İşletmelerde örgüt kültürü ve örgütsel değerlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına etkisi üzerine bir araştırma* (Doktora Tezi, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Bütüner, O., ve Uzun, D., (2010), İş kazalarının maliyetleri ve hesaplamaları üzerine bir araştırma, MYO-ÖS Ulusal Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sempozyumu, Düzce. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/322337324>
- Cam, E., Atan, M., Çelik, E., Yazar Aslan, B. ve Boz Eravcı, D. (2017). İmalat sektöründe çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algısı düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 189-200.
- Cochran, W. G. (2007). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons.

- ÇASGEM (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi), (2017). *Çalışma ve sosyal güvenlik eğitim ve araştırma merkezi Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği algısı*. Ankara.
- Çivici, T. ve Çalım, G. (2019). İş güvenliği uzmanlarının tehlike algıları üzerinde etkili olan faktörler: İnşaat sektöründe bir uygulama. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 21-29.
- Erdoğan, H., Gümüş, M., ve Aydoğmuş, H. Y. (2022). Belediyelerde iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile işgörenler tarafından algılanma düzeyi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 10(1), 96-108.
- Gözüak, M. H., ve Ceylan, H. (2021). Türkiye’de inşaat sektöründe meydana gelen iş kazalarının iş sağlığı ve güvenliği bağlamında analizi: Güncel eğilimlere genel bir bakış. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(2), 133-143.
- Güllüoğlu, E. N. ve Güllüoğlu, A. N. (2019). Türkiye inşaat sektöründe istihdam ve iş kazalarının analizi. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 3(2), 65-81. DOI: 10.33720/kisgd.622008
- Hair, J.F. Jr., Anderson, R.E., Tatham, R.L. ve Black, W.C. (2014). *Multivariate data analysis*. New York, Macmillan.
- Hoşten, G. ve Eren, Ö. (2021). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği farkındalık düzeylerinin belirlenmesi: Bir vakıf üniversitesi üzerinde bir inceleme. *European Journal of Science and Technology*, (22), 101-108.
- Müngen, M. U. (2011). İnşaat sektörümüzdeki başlıca iş kazası tipleri. *TMH*, 469, 32-39.
- Olçay, Z. F. (2021). İş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeği; Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (23), 678-685.
- Şahmaran, T., Kar, H. ve Arısal, İ. (2019). İş sağlığı ve güvenliği ön lisans programında verilen eğitim ve öğretimin iş sağlığı ve güvenliği algısı üzerine etkisi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1797-1827. DOI: 10.26466/opus.565166
- Şentürk, Y. ve Sunal, N. (2018). Ameliyathanede çalışan sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği algısının belirlenmesi. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 2(2), 75-85.
- Tan, F. Z. ve Çalışkan, S. (2018). Yöneticilerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik algılarının analizi üzerine bir araştırma. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 2(1), 31-44.
- Tatlı, H. S., Eytmiş, A. M., ve Zümrüt, M. (2021). İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının iş doyumuna etkisi: Çalışma yaşamı kalitesinin aracılık rolü. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1256-1284.
- TÜRK-İŞ (2015). *İş sağlığı ve güvenliği ders notları*. Ankara: TÜRK-İŞ.
- Üngüren, E. ve Koç, T. S. (2015). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları performans değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 124-144.
- Yavan, Ö. (2017). Yeraltı madenciliğinde risk ve kadercilik algılarının iş güvenliği algısı üzerindeki etkisi. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 1(1), 58-64.

Yıldız, A., Metin Gemici, E., Z. ve Gör Güzel, K. (2021). Kapadokya Üniversitesi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki tutumlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9 (2), 746-754.